

92  
94  
aegrotent, remedia tamen omnia repellunt. Nos vero ab Charitatis Christianae  
fictum vocati à Deo sumus: proinde DEUM veritatis dies atque noctes oremus, ut o-  
culos errantium aperiatur, ne porro ad veritatis lucem cecutiant. Si nobis maledi-  
cant, bene precemur eis: si male nobis faciant, bonum pro malo rependamus, sicut  
Papistis se conjungere cupiant, inculcemus et graphicè degingamus eis, quid à  
Papistis expectandum iis, qui illorum sit benevolentia in Ecclesias Lutheranas,  
quam experta sunt Ecclesiae in Syria, Carinthia, Carniola, Austria, Hungaria,  
Transylvania, & nunc in Silesia, & nomina tamen jam Ecclesia Oppavienfis, qua  
à proscriptione nondum liberata, indies majores iniurias perpetitur. Erunt pra-  
cul dubio, quorum oculos Dominus CHRISTUS aperiet, & quos nobis cum us-  
niet. Ceteri, qui cum Bertia se conjungunt, viderint, & perpendant, quid  
in Apocalypsi scriptum sit, de quibus non est necesse me quicquam adjicere. Sed  
abrumpo, et concludens epistolam statim, bonum esse, nos habere inimicos,  
Nam si bonum non esset, non permitteret DEUS, cujus favori & praesidio pa-  
ternis totam Ecclesiam et in eam te tuorum commendo. Vale feliciter, & à forero  
meo salve. Basilea die 26. Januarij 1605.

T. P.

A. Polanus.

D. Amandus Polanus D. Pareo S. P. D.

53.

Heri tuas, Vir clarissime, Domine et frater summe offerrande, 30  
Januarij scriptas accepi, et statim cum Venerando forero meo de re, quam  
scire expetis, contuli. In nuperis nulla ad me fasta ejus mentio: meas  
autem jam tibi redditas confido. Nunc respondeo ad id quod quaeris.  
Mutationem Confessionis Gallicanae nos non probamus, si ve illa adden-  
do fiat, si ve demendo, si ve variando: esse articulum de Anti Christ-  
o, quod ad sententiam doctrinae attinet, probamus, et quoties  
requirit necessitas, existimamus, et minime dissimulandum.  
Et prius eadem fuit nostra sententia de articulo illo 31.  
qua vestra, nempe, nos minime fuisse consulturos ut inferretur.  
Miramur autem ad vos per scriptum, in sententiam articuli illius  
à nobis approbatam. Atqui interrogati non fuimus. An rectè  
censeremus à Synodo factum quod articulum illum inferuerit?  
et interrogati

et interrogatio ista proferat absurda nobis accidisset: Sed, An con-  
fessio Scripturis sacris consentanea, atq; imprimis in articulo re-  
centi inserto, videretur? Sed ad posteriorem questionem accommo-  
davius responsum nostrum, nec dissimulavi in initio statim, va-  
riationem confessionis nos dissuadere et improbare. Sed ut tibi  
de responso nostro plenius constet, illud totum transcriptum mitto.  
Verum quia Schisma inter fratres exortum ob articuli illius in-  
sertionem, & Rex disjunctionem ejus imperat: quavis quid  
faciendum censeamus? Responso est nobis difficile propter  
eandem causam, quas vobis ostendere scripsisti: Nolumus enim vel  
Synodicalis auctoritatem convellere, vel partem ab ea dis-  
sidentem pra' iudicio nostro gravare: et quia ad nos solum delibe-  
ratio illa non pertinet, scripturi sumus ad fratres Geneverenses,  
quibus Ecclesiarum Gallicarum status e notior, ut conjuncta de  
liberatione modis aliquis conciliant fratres dissidentes repe-  
riatur. Privatim nunc meam tantum sententiam ostendo.  
Quia auctoritate Synodicalis articuli trigesimi primi  
insertio facta est, ejus vel confirmationem vel abrogatio-  
nem futura Synodo Nationali. Rapella, ut intellexi, cele-  
branda committendam. Quod si rex abrogationem ejus urgere  
non desistat, ei in eo obtemperandum, Paulumq; Apostolum  
imitandum, qui licet rectius mysterium de Antichristo no-  
set, quam hoc remorum hominum quisquam agnosce-  
re Ecclesias Christianas in pericula et difficultates conjice-  
ret, satis ei fuit privatim de quibusdam morere: nec omnia  
epistolae commisit 2 Tim. 2 p. 6. Valde enim verendum est  
ne si articulum

92  
95  
ne si articulum de Anti christo in Confessione publicâ retinere velint  
pertinaciter, confessionem de Christo edere fortasse violenter pro-  
hibeantur. DOMINUS autem IESUS CHRISTUS consilium  
salutare suggerat, quod gloria ipsius et Ecclesiae bono serviat.  
Vale feliciter cum omnibus tuis, et ab Illustribus Dominis  
Gynseijs, tum etiam à venerando socio meo salve. Basilea v.  
Febr. Anno Christi. 1605.

T. T.

A. Polanus

D. Pareus D. Amando Polano Theologo Basileensi.

54.

SALUTEM. Quae de controversiâ dikaiwpatos ad me scripsisti,  
honorande frater, putaram & optaram jam pridem sepulta silentio.  
Consulo verò, ut sepeliantur: illud Poeta cogitans:

Vidi ego quassatas motâ face crescere flammâs,  
Et vidi nullo concutiente mori.

Omnes traditionem graviter ferunt; et nullo contradicente multae  
sententiae. Languescunt cum suis autoribus. Melius mihi sen-  
tire videtur D. Piscator, quàm loquitur: de quo ad me etiam qua-  
dam scripsit. Providendum verò etiam est, ne novis phrasibus scan-  
dalum fratribus obiciamus, aut dissidendi animum praebeamus. Iusti-  
tiam nobis imputari abq; operibus per fidem: Iustificari nos  
Christi sanguine, morte, obedientia. Phrasae Paulinae sunt.  
Per sanguinem verò mortem, & obedientiam, totum humilitatis statum  
seu obedientiae usum (ut Calvinus vocat) intelligi non est du-  
bium. Neq; hic admodum difficilis erit, ut spero, Piscator:  
eo principio posito, quod obedientia Christi non modo satisfactio  
pro nostro peccato, sed et meritum iustitiae nobis eedebuerit, de  
quo non semel literas contulimus. Istam verò phrasim, ius-  
titiam inhaerentem Christo nunc in gloria nobis imputari,  
fateor me nondum legisse: nec probare facile posse: quan-  
doquidem